

2. Жанри телебачення. Маніпуляції та фейки на телебаченні.

Це продовження теми телебачення: після того, як на попередніх уроках учні дізнались про моделі фінансування та функції телебачення, на цьому уроці пропонується обговорити жанри та формати телеконтенту, а також маніпуляції на телебаченні. Тема маніпуляцій є складною як для дітей, так і для дорослих, тож у другій вправі розкриті лише основні маркери маніпуляцій та зроблений приклад аналізу одного відеоролику. Засвоєнню теми сприятиме те, що вона є наскрізною для матеріалів усього курсу – так, про фейки йде мова у вправах до різних тем (зокрема, «Великі архітектурні стилі», «Епоха постмодернізму», «Соціальні мережі», «Фотомистецтво»), тому в цьому уроці краще сконцентруватись саме на аналізі новинного відео. Під час аналізу буде доречно згадати і про вправу «Факти і судження» (та їх ознаки), яка вивчалась у попередньому семестрі в темі «Модернізм».

ВПРАВА: Жанри і формати телеконтенту

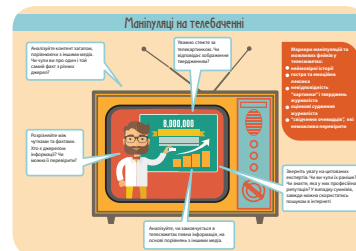
Мета вправи

- » ознайомити учнів із класифікацією жанрів телебачення;
- » сформувати розуміння між поняттями «жанр» та «формат» у контексті телевиробництва.

Навички з інфомедійної грамотності

- » аналізувати телевізійний контент, спираючись на жанрові характеристики продукту;

ВПРАВА: Розпінаємо маніпуляції на телебаченні

Мета вправи

- » ознайомити учнів з поняттям «моцюментарі»;
- » сформувати розуміння основних ознак маніпуляції, пропаганди, фейків, зокрема на телебаченні.

Навички з інфомедійної грамотності

- » розвинути вміння розпізнавати маніпуляції та фейки на телебаченні;
- » критичний аналіз телевізійних сюжетів.

Вправа: Жанри і формати телеконтенту

Мета вправи

- » ознайомити учнів із класифікацією жанрів телебачення;
- » сформуванню розуміння між поняттями «жанр» та «формат» у контексті телевиробництва.

Навички з інфомедійної грамотності

- » аналізувати телевізійний контент, спираючись на жанрові характеристики продукту;

Що необхідно підготувати до уроку?

- » проектор, комп'ютер
- » презентація «Телебачення (перша частина)»
- » роздатковий матеріал з текстом інформаційного повідомлення

РОЗКАЖІТЬ: «На попередніх уроках, ми вже говорили про те, що телебачення увібрало найкращі надбання різних мистецтв та технологій. Література, кіно, образотворче мистецтво, деякі типи реклами та музика - все це стало частинами телевізійної індустрії. Цей синтез дуже добре віддзеркалений у жанрах телевізійної журналістики».

ПРЕЗЕНТАЦІЯ «Телебачення»

ЗАПИТАЙТЕ в учнів, як вони розуміють поняття «ЖАНР»?

Послухавши декілька відповідей, **ПІДСУМУЙТЕ:**

Як і в літературі, на телебаченні **жанр** - це тип твору, якому притаманні певні змістові ознаки та риси.

Телевізійні жанри поділяють на:

інформаційні

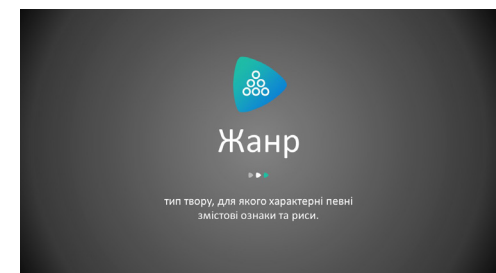
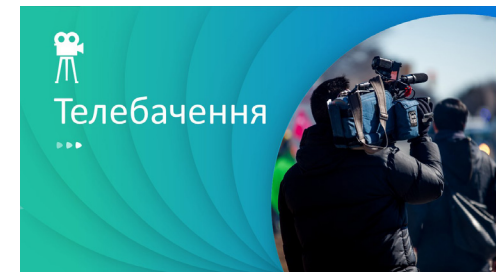
- » замітка (новинне повідомлення),
- » телерепортаж,
- » замальовка,
- » звіт,
- » інтерв'ю,
- » інформаційний виступ у кадрі,
- » брифінг

аналітичні

- » передача,
- » відео кореспонденція,
- » бесіда,
- » коментар,
- » огляд,
- » дискусія,
- » прес-конференція,
- » ток-шоу

художня документалістика

- » створення образного зображення реальності на основі фактичного матеріалу

Інформаційні жанри свідчать про спорідненість телебачення із пресою, адже більшість цих жанрів походить саме з газет.

Наприклад, розгляньмо особливості жанрів «Замітка» та «Репортаж».

Замітка - це короткий матеріал, у якому стисло, точно розказано про новину. Замітка відповідає на запитання: Що? Де? Коли? Як? З якої причини? У замітці не подають авторської позиції, його/її емоцій, процесу збирання інформації - тільки голі факти: події, герої, дати тощо.

Репортаж - найемоційніший інформаційний жанр, який передбачає присутність автора в матеріалі. Аудиторія ніби дивиться на подію очима очевидця, який є на події. Автор інформує, а не коментує. Водночас у репортажі є його переживання та емоції. Для репортажу характерний опис численних деталей та подробиць.

Замітка

це короткий матеріал, у якому стисло, точно розказано про новину.

Замітка відповідає на запитання:
Що? Де? Коли? Як? З якої причини?

Замітка передбачає опис фактів
(події, герої, дати, тощо).

Репортаж

найемоційніший інформаційний жанр, який передбачає присутність автора в матеріалі.

Автор інформує, а не коментує. Водночас в репортажі є його переживання та емоції.

Репортаж передбачає опис численних деталей та подробиць.

- 📌 **Аналітичні жанри** охоплюють відеокореспонденцію, бесіду, коментар, огляд, дискусію, прес-конференцію, ток-шоу.
- 📌 **Телепубліцистика** - ще одне поєднання мистецтв на телебаченні. Тут ідеться про злиття літератури та кіно. Жанри: замальовка, есей, документалістика, теледокументалістика тощо.
- 📌 **Художні жанри (ігрове телебачення)** - це прямі нащадки театру та кіно. До таких жанрів належать телевізійні серіали, телемюзикли, телевістави, фільми, кліпи.
- 📌 **Розважальні жанри (infotainment від англ. information — інформація та англ. entertainment - розвага)** - телегра, гумористичні шоу, реаліті-шоу, сімейні шоу, жіночі шоу, талант-шоу (програми, що пов'язані з творчою самореалізацією учасників), телевікторини.

Аналітичні жанри
включають відеокореспонденцію, бесіду, коментар, огляд, дискусію, прес-конференцію, ток-шоу.

Художні жанри (ігрове телебачення)
це прямі нащадки театру та кіно. До таких жанрів належать телевізійні серіали, телемюзикли, телевістави, фільми, кліпи.

Телепубліцистика
це одне поєднання мистецтв на телебаченні. Тут ідеться про злиття літератури та кіно. Жанри: замальовка, есей, документалістика, теледокументалістика тощо.

Розважальні жанри
(infotainment від англ. information — інформація та англ. entertainment — розвага) — телегра, гумористичні шоу, реаліті-шоу, сімейні шоу, жіночі шоу, талант-шоу (програми, що пов'язані з творчою самореалізацією учасників), телевікторини.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ учнів на те, що подібна жанрова структура в телебаченні характерна і для радіо.

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням накреслити у зошитах та заповнити табличку на дві колонки: у першу колонку - записати назви улюблених телепрограм, у другу - жанр, до якого вони належать.

ПРИМІТКА

Ця вправа допоможе закріпити знання про тележанри. Для виконання вправи, дайте учням 2-3 хвилини. Після чого запитайте охочих поділитися результатами з усіма або ж скажіть учням обговорити результати в парах.

ЗАПИТАЙТЕ: Як ви думаєте, для чого важливо знати в якому жанрі ваша улюблена передача?

Почувши декілька відповідей **ПІДСУМУЙТЕ:**

Як ви вже зазначили, важливо знати і розуміти, які жанри ваших улюблених телепередач, щоб розуміти якого змісту інформацію можна чекати - чи це будуть факти та інформація, чи інформація з емоційним складником, яка на вас впливатиме, чи аналітична інформація, але з можливими оцінками і прогнозами одного чи групи експертів, але не

1. Жанри телевізійної журналістики

2. Жанри телебачення. Маніпуляції та фейки на телебаченні.

Назва телепередачі	Жанр
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	

Замітка по даному інформаційному повідомленню могла б виглядати так:

Замітка

25 травня у приватному господарстві Миколи Пір'яного, що мешкає у селі Курово на Полтавщині, звичайна курка знесла нетипове за своїм складом золоте яйце 585 проби. Вага яйця – 75 грамів. Інформацію підтвердив прес-секретар сільської ради Петро Птаха, який виклав фото аномального яйця на свої сторінці у Фейсбуці. Щоб дослідити це явище, на місце події виїхали представники Полтавського інституту тваринництва НААН України.

Для приміток:

Репортаж по даному інформаційному повідомленню міг би виглядати так:

Репортаж

Пенсіонер Микола Пір'яний у своєму приватному господарстві курей розводить не перший рік, але сьогодні в нього особливий день. Одна з його улюблених пташок знесла аномальне яйце, шкарлупа якого – чисте золото 585 проби. «Від блиску в курнику аж очі засліпило, – каже пан Микола, – я спершу подумав, що то обгортка від цукерки залетіла, придивився, а там таке диво». Курка української яєчної породи «Ушанка» і раніше дивувала господаря, але переважно кількістю – могла знести до 15 яєць на тиждень. Такий коштовний дарунок вона знесла вперше. Микола Пір'яний не може стримати свого хвилювання, адже його золотоносну «Ушанку» доведеться відправити на дослідження до Полтавського інституту тваринництва НААН України. Фахівці інституту поки що утримуються від коментарів, адже такий випадок у їхній практиці трапився вперше. Чи повернеться курка в господарство пана Миколи, також поки що невідомо. Єдине, що пообіцяли дослідники – назвати цей сенсаційний феномен на честь власника – «Феноменом Пір'яного».

ПРИМІТКА

Дайте учням час на виконання вправи (10 хв). У класі може бути трішки шумно, бо 2 групи учнів будуть творити і обговорювати свої повідомлення. Не забороняйте учням радитись і обговорювати виконання завдання в своїй групі, просто наголосіть, що обидві групи не повинні заважати одна одній, а також під час запису замітки чи репортажу на аудіо потрібна тиша, щоб аудіо було якісне.

Після виконання завдання дайте можливість групам представити свій результат та поділитися враженнями від роботи. Уточніть чи всім зрозуміла тепер різниця між «заміткою» та «репортажем».

Series of horizontal dotted lines for taking notes.

Коротка теоретична інформація

Для приміток:

Із поняттям «**ЖАНР**» тісно пов'язане ще одне поняття, яке дуже часто використовують у медіаіндустрії - **ФОРМАТ**.

Поняття «формат» стало результатом розмиття та зміни понять «жанр» і «стиль». Якщо раніше словом «формат» визначали лише технічні показники, такі як спосіб телевізійного сигналу та хронометраж, то тепер його використовують на позначення спільних ознак й особливостей телевізійного контенту, концептуальні ознаки телевізійного твору. Але в чому ж відмінність понять «жанр» та «формат»?

Насамперед **жанр** пов'язаний із змістовними характеристиками, а формат демонструє характеристики телепрограм з погляду медіаіндустрії.

Тож усі ми маємо свої улюблені телевізійні програми та серіали, які щоденно переглядаємо на українському телебаченні. А чи знаєте ви, що найдорожче в цих творах?

Як це не дивно, але найкоштовніша в телевізійній індустрії **ІДЕЯ**. Представники медіаіндустрії постійно намагаються створити оригінальний продукт, який би зацікавив широку аудиторію, очолив рейтинги і став найпопулярнішим. Створити такі ідеї дуже непросто. Телевізійники зрозуміли це і навчилися юридично захищати свої ідеї, оформлюючи права на свій унікальний телевізійний формат. Так у всьому світі почали дублювати адаптаційні версії різних телевізійних шоу, серіалів і передач.

Адаптація формату - це оформлена юридична процедура, яка захищає її власника від незаконного копіювання. Повторне створення подібної програми можливе лише з офіційного дозволу власника оригінального формату. Більшість нових шоу, які запустили в ефір українські канали, - адаптація зарубіжних форматів. Запозичені формати змінюються з урахуванням цільової аудиторії країни, у якій їх транслюють, але концептуально, стилістично структура контенту зберігається.

Серед найвідоміших західних шоу, які були адаптовані на українському телебаченні, - «Голос країни», «Х-фактор», «Мільйонер. Гаряче крісло», «МастерШеф», «Вечір з Юрієм Марченком».

Варто сказати, що й українським телемитцям вдалося створити низку чудових телевізійних форматів, які популярні й були адаптовані в інших країнах. Наприклад, тревел-шоу «Орел і решка», яке придбали Росія, Польща та Казахстан. Шоу «Розсміши коміка» придбали 10 країн, серед яких Австралія, Бельгія, Іспанія, Італія. Шоу «Панянка - Селянка» придбали польські телемитці, а «Караоке на Майдані» - телевізійники з Казахстану. Також популярні в інших країнах українські шоу «Ревізор», «Хата на тата», «На ножах» та інші.

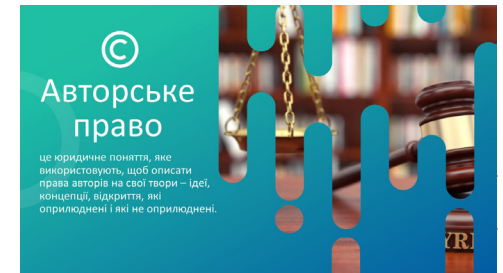
Series of horizontal lines for taking notes.

 НАГОЛОСІТЬ учням, що варто пам'ятати про цінність своїх та чужих креативних ідей.
Важливо захищати своє **АВТОРСЬКЕ ПРАВО**, а також поважати інтелектуальні надбання інших людей.

 ПІДСУМУЙТЕ

Авторське право - це юридичне поняття, яке використовують, щоб описати права авторів на свої твори - ідеї, концепції, відкриття, оприлюднені і не оприлюднені. Варто пам'ятати про необхідність захищати свої музичні, хореографічні твори, твори образотворчого мистецтва, наукові доробки, а також аудіовізуальні твори (кіно, телевізійні файли та ідеї, відеофільми). [3]

 ПРИМІТКА. Перелік використаних джерел та словник див. наприкінці другої вправи в темі.

Handwriting practice lines consisting of 15 horizontal dotted lines.

Вправа: Розпізнаємо маніпуляції на телебаченні

Мета вправи

- » ознайомити учнів з поняттям «мокюментарі»;
- » сформувати розуміння основних ознак маніпуляції, пропаганди, фейків, зокрема на телебаченні.

Навички з інфомедійної грамотності

- » розвинути вміння розпізнавати маніпуляції та фейки на телебаченні;
- » критичний аналіз телевізійних сюжетів.

Що необхідно підготувати до уроку?

- » Проектор, комп'ютер;
- » Презентація «Телебачення (друга частина)»
- » Роздатковий матеріал «Маркери маніпуляцій».

РОЗКАЖІТЬ: На попередньому уроці вже йшлося про те, що довіра аудиторії до телебачення дуже висока. Це склалося історично й пов'язано з тим, що тривалий час саме телебачення було найголовнішим каналом передавання інформації. Але цей факт суперечить самій природі ТБ, адже за своєю суттю - це штучно створена реальність, яка працює на уяву глядача та формує його світогляд. Саме на телебаченні виникало безліч прикладів підробних, фейкових інформаційних матеріалів, які вводили в оману мільйони людей. Водночас саме телевізійники в жартівливій формі неодноразово намагалися донести до глядачі сутність цього явища, наголошуючи на необхідності критично ставитися до всього, що транслюють з екранів.

Так виник жанр **мокюментарі**.

ПОЯСНІТЬ:

Мокюментарі - це жанр телевізійної псевдодокументалістики – мокюментарі (mockumentary; від to mock «підробляти», «знущатися»). Окрім розважальної функції, фільми мокюментарі мають на меті продемонструвати глядачам маніпулятивний складник телебачення – те, що телевізійні технології здатні репрезентувати штучну, неправдиву реальність. [2]

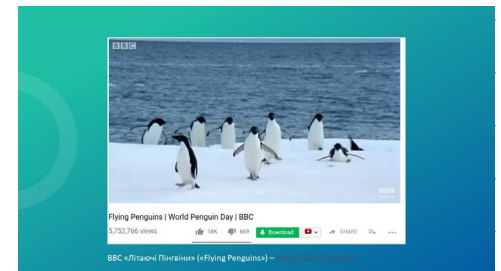
ЗАПРОПОНУЙТЕ учням переглянути короткий відеосюжет від Бі-Бі-Сі «Летючі пінгвіни» («Flying Penguins»): <https://bit.ly/1lhntW7>, 1:29 хв.

Після перегляду відео, **ЗАПИТАЙТЕ:**

1. Які емоції у вас викликав цей відеоролик?
(Позитивні, подив, роздуми, шок, тощо)
2. Про що йдеться у фільмі?
(Історія про те, що науковці відкрили новий вид пінгвінів, які можуть літати)

Для приміток:

3. Як побудований цей відеоматеріал (структура телевізійного сюжету, жанр)?

(У фільмі в художній формі розігрують глядачів.)

4. Для кого був задуманий цей сюжет (цільова аудиторія)?

(Цільова аудиторія - це глядачі каналу Бі-Бі-Сі та науково-популярних каналів, інтелектуали середнього віку.)

5. Чи ті факти, які представили автори сюжету, насправді факти (аргументувати)?

(Акторська гра, режисура та якісна графіка демонструють те, як будь-яку вигадку можна замаскувати під факт і переконати будь-кого. У кадрі перед глядачем ніби є експерт, який називає себе фахівцем, що досліджує певну проблематику, є відеоряд, який підтверджує слова експерта, але насправді це абсолютна вигадка - псевдореальність.)

Для приміток:

Послухавши відповіді, **ПОЯСНІТЬ:**

Представлений відеосюжет - це приклад жанру телевізійної псевдодокументалістики - *мокюментарі*, який зняли співробітники телеканалу Бі-Бі-Сі. Це один із багатьох дотепних телевізійних жартів, що створили працівники Британської телерадіомовної корпорації на 1 квітня.

У сюжеті розповідається про те, що група телеоператорів виявила зграю пінгвінів Аделі на острові Кінг-Джорджі, приблизно за 750 миль на південь від Фолклендських островів. Ведучий у кадрі говорить глядачам: «Ми спостерігали за пінгвінами і знімали їх протягом багатьох днів без найменшої підозри, що вони полетять... Але коли погода зіпсувалась і помітно похолодало, відбулося незрозуміле. Замість того, щоб готуватися до сильних холодів, пінгвіни зробили те, чого раніше ніколи не робили і навіть не пробували робити». У сюжеті Бі-Бі-Сі пінгвіни не просто піднімаються в небо, вони ще й відправилися далі від антарктичних холодів - до амазонських тропічних лісів гріти на сонці крила. Підсумок фільму - всі ми стали свідками підтвердження еволюційної теорії Чарлза Дарвіна.

Співробітники Бі-Бі-Сі не приховували гумористичного підтексту цього матеріалу, а ведучий у кадрі - це британська зірка гумористичних програм (скетчів) - Террі Джонс. Але більшість із мільйона глядачів зауважила надзвичайну реалістичність відеозображення. Тепер йдеться не лише про вигадані факти, а й про штучно створений візуальний та аудіальний текст, який надає відчуття реальності та справді вводить в оману.

 ЗАПИТАЙТЕ учнів:

1. На чому ґрунтується віра глядачів у телебачення?

(Перехопивши лідерство у радіо, тривалий час телебачення разом із пресою були головними джерелами інформації. Аудиторія сприймала телебачення як беззаперечну істину. Таке ставлення глядачів до телевізійного контенту зберігалося тривалий час і стало причиною масових інформаційних впливів. Реалістичність телебачення також підсилювалася технологіями та комунікаційними способами, які пропрацьовували задля збереження уваги глядачів.)

2. Яка мета таких фільмів?

(Мета фільмів у жанрі мokyментарі - у жартівливій формі показати глядачам, що телебачення - штучний інформаційний простір, у якому все можливе: жарт, маніпуляція і обман.)

Для приміток:

ЗАПИТАЙТЕ учнів, чи чули вони раніше слова **МАНІПУЛЯЦІЯ** і **ФЕЙК**, і чи знають що це таке. У чому відмінності?

ПРИМІТКА: Дальший блок інформації використано з посібника для тренерів «Навчання медіаграмотності громадян» //IREX-Україна, 2015, с. 75-76, 78, 103.

ПОЯСНІТЬ:

Маніпуляція в медіа - це техніка цілеспрямованого викривлення інформації заради формування певного погляду, певного ставлення до тієї або іншої проблеми/особи/явища.

Прикладами маніпуляції в медіа можуть бути:

- 🔪 надання неповної інформації;
- 🔪 навмисне приховування певного аспекту інформації;
- 🔪 зміщення акцентів у повідомленні;
- 🔪 висмикування слів із контексту тощо.

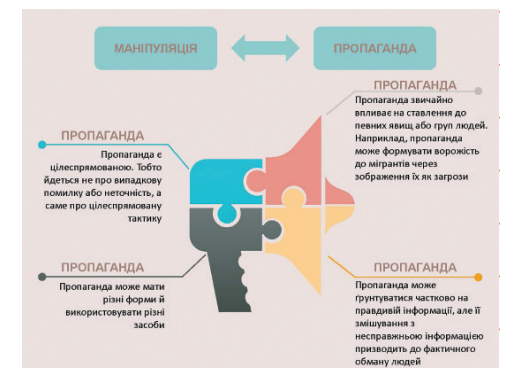
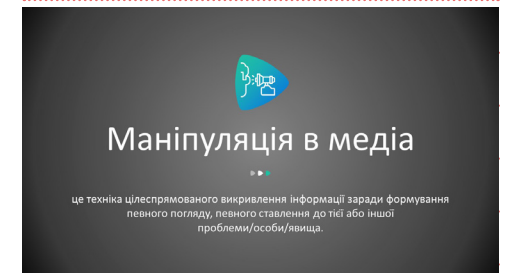
Маніпуляція в медіа тісно пов'язана з одним важливим поняттям - «пропагандою». Пропаганда - це така форма комунікації, що має за мету вплинути на ставлення суспільства до певної проблеми/ситуації/явища. Пропаганда можлива завдяки застосуванню маніпулятивних технік.

Пропаганда цілеспрямована. Тобто йдеться не про випадкову помилку або неточність, а саме про цілеспрямовану тактику.

Пропаганда звичайно впливає на ставлення до певних явищ або груп людей. Наприклад, пропаганда може формувати ворожість до мігрантів через зображення їх як загрози.

Пропаганда може мати різні форми й використовувати різні засоби. Пропагандистськими можуть бути як листівки, що роздають на вулиці, так і матеріали в мас-медіа, які аудиторія сприймає як незалежну журналістику. Це додаткова небезпека від пропаганди - підрив довіри до медіа.

ПОЯСНІТЬ: Як бачимо, проблема пропаганди дуже гостра й маніпуляції в медіа небезпечні, бо пропаганда ілюструє силу медіа, силу комунікації. Вона той інструмент, який здатний змінити настрої суспільних груп і навіть цілих суспільств. Протягом нашого тренінгу ми розглянемо різні види маніпуляцій і зосередимося на тому, як їх розпізнавати. Вже зараз

ми можемо виділити кілька важливих маркерів в інформаційних матеріалах, які можуть свідчити про те, що інформація маніпулятивна й використовується з пропагандистською метою. Пропаганда може ґрунтуватися частково на правдивій інформації, але її змішування з несправжньою інформацією призводить до фактичного обману людей.

Фейк - це навмисно зманіпульована новина. Іноді фейки - це абсолютні вигадки, фікція.

Маркерами (ознаками) ймовірних фейків у телевізійних сюжетах можуть бути:

- ✎ неймовірні і приголомшливі ситуації, про які говориться в сюжетах;
- ✎ згущення барв журналістами (вживання емоційної лексики);
- ✎ підштовхування «героїв» до певних суджень з боку журналіста;
- ✎ невідповідність «картинки» до тексту журналіста.

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням переглянути таке відео: <https://bit.ly/2MskTkr> (тривалість 0:27).

Після перегляду відео **ЗАПИТАЙТЕ** учнів, про що відео і що вони зауважили в ньому.

Почувши декілька відповідей, **РОЗКАЖІТЬ**:

«Це відеоповідомлення вийшло у випуску новин на каналі «Росія-24». У ньому глядачам розповідали про те, що нібито на Харківському заводі залізобетонних конструкцій мітингували працівники, які закликали відновити економічні зв'язки з Росією. У кадрі російська ведуча розповідає: «Мешканці Харкова вимагають від влади негайно відновити економічні зв'язки з Росією. Мітинг, на який вийшли 500 осіб, відбувся у понеділок на території місцевого заводу залізобетонних конструкцій. Робітники скандували: «Дайте нам роботу!». Підприємство перебуває на межі банкрутства. З подібними вимогами до президента П. Порошенка звернулися вже понад десять великих виробництв країни».

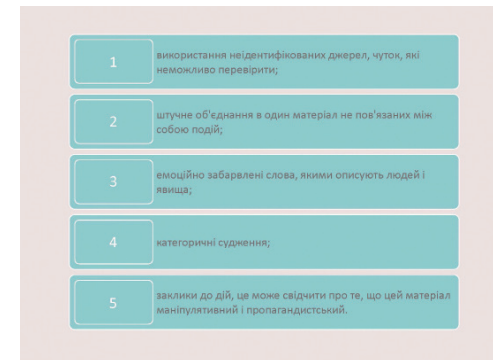
Насправді це відео не стосується Харківського заводу залізобетонних конструкцій і про це повідомив директор підприємства.

Переглянувши цей сюжет, директор заводу заявив, «відео зняте не на нашому підприємстві, жоден із тих, хто бере участь у «мітингу», на нашому заводі не працює. Підприємство ніколи не працювало з Росією, адже залізобетон - продукт суто регіонального значення, його економічно не доцільно везти далі, ніж за 100 кілометрів від заводу.

Завод працює стабільно, ніякої напруги в колективі немає».

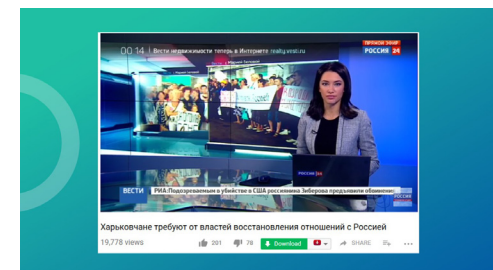
Відео знято у приміщенні без будь-яких підтверджень належності цього місця до заводу - нема табличок з назвами, кадрів головного входу. Також у повідомленні нема офіційної інформації: коментарів представників заводу, адміністрації.

Це відео - постановний фейк.

Маркери можливих фейків на ТБ:

- неймовірні історії;
- гостра й емоційна лексика;
- підштовхування «героїв» до певних суджень з боку журналіста;
- невідповідність «картинки» до тексту журналіста.

СЛОВНИК

Авторське право - це юридичне поняття, яке використовують, щоб описати права авторів на свої твори - ідеї, концепції, відкриття, оприлюднені і не оприлюднені. Варто пам'ятати про необхідність захищати свої музичні, хореографічні твори, твори образотворчого мистецтва, наукові доробки, а також аудіовізуальні твори (кіно, телевізійні файли та ідеї, відеофільми).

Адаптація формату - це оформлена юридична процедура, яка захищає її власника від незаконного копіювання. Повторне створення подібної програми можливе лише з офіційного дозволу власника оригінального формату.

Види жанрів: інформаційні, аналітичні, художня документалістика.

Жанр - це тип твору, для якого притаманні певні змістові ознаки та риси.

Замітка - це короткий матеріал, у якому стисло, точно розказано про новину. Замітка відповідає на запитання - Що? Де? Коли? Як? З якої причини? У замітці не подають авторської позиції, його/її емоцій, процесу збирання інформації - тільки голі факти: події, герої, дати тощо.

Маніпуляція в медіа - це техніка цілеспрямованого викривлення інформації заради формування певного погляду, ставлення до тієї або іншої проблеми/особи/явища.

Мокументарі - це жанр телевізійної псеводокументалістики - *мокументарі* (mockumentary; від to mock «підробляти», «знущатися»). Окрім розважальної функції, фільми мокументарі мають на меті продемонструвати глядачам маніпулятивний складник телебачення - те, що телевізійні технології здатні репрезентувати штучну, неправдиву реальність.

Репортаж (від латинського reportage - повідомляти) - жанр журналістики (деякі дослідники називають його журналістсько-письменницьким жанром), завдання якого подати якомога повнішу інформацію про подію за допомогою органів чуття журналіста. Це найемоційніший інформаційний жанр, який передбачає присутність автора в матеріалі, аудиторія ніби дивиться на подію очима очевидця, який є на події. Автор інформує, але водночас у репортажі є його переживання та емоції. Для репортажу характерний опис численних деталей та подробиць.

Розважальні жанри (infotainment від англ. information — інформація та англ. entertainment - розвага) - телегра, гумористичні шоу, реаліті-шоу, сімейні шоу, жіночі шоу, талант-шоу (програми, пов'язані з творчою самореалізацією учасників), телевікторини.

Телепубліцистика - ще одне поєднання мистецтва на телебаченні. Тут ідеться про злиття літератури та кіно. Жанри: замальовка, есей, документалістика, теледокументалістика тощо.

Фейк - це навмисно створене та поширене неправдиве новинне повідомлення. Серед головних ознак фейків: відсутність джерел інформації або лінк на підозрілі джерела (якщо йдеться про інтернет-фейк), цитати анонімних експертів (яких неможливо знайти), емоційний виклад тощо.

Художні жанри (ігрове телебачення) - це прями нащадки театру та кіно. До таких жанрів належать телевізійні серіали, телемюзикли, телевистави, фільми, кліпи.

Для приміток:

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Flying Penguins | World Penguin Day | BBC [Електронний ресурс] // Ютуб-канал BBC. — 31.03.2008. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=9dfWzp7rYR4>.
2. Mockumentary: Reflexivity, satire and a call to play [Електронний ресурс] // The University of Waikato (NZ). — Режим доступу до ресурсу: <https://www.waikato.ac.nz/fass/mock-doc/>.
3. Борисова В. І. Цивільне право України: у 2 т. Том 1 / За заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. — Харків : Право, 2011. — 655 с.
4. Громадяни, будьте обережні на льоду! [Електронний ресурс] // Ірпінська міська рада. — Режим доступу до ресурсу: <https://imr.gov.ua/viddil-z-pitan-nadzvichajnikh-situatsij-oboronnoji-ta-mobilizatsijnoji-roboti/informatsijne-povidomlennya/3579-gromadyani-budte-oberezhni-na-lodu>.
5. Не потони в інформаційному дощі: навчання медіаграмотності громадян : посібник для тренерів. – К.: IREX-Україна, 2016. – 200 с.
6. Розважай і володарюй. Українські телевізійники не лише купують, а й успішно продають формати на мільйони доларів [Електронний ресурс] // Корреспондент. — 18.04.2012. — Режим доступу до ресурсу: <https://ua.korrespondent.net/journal/1341106-korrespondent-rozvzhaj-i-volodaryuj-ukrayinski-televizijniki-ne-lishe-kupuyut-a-j-uspishno-prodayut>.
7. Телевизионная журналистика: учебник // Кузнецов Г. В., Цвик В. Л., Юровский А. Я. — Москва : Изд-во МГУ, Изд-во «Высшая школа», 2002. — 304 с.
8. Українські телеформати в світі: що і за скільки ми експортуємо [Електронний ресурс] // Copyright грамотність. — 09.02.2017. — Режим доступу до ресурсу: [http://copyright-literacy.org.ua/%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE/ukrainian tv formaty/](http://copyright-literacy.org.ua/%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE/ukrainian%20tv%20formaty/).
9. Харьковчане требуют от властей восстановления отношений с Россией [Електронний ресурс] // Ютуб-канал «Россия 24». — 17.06.2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=H-3yd7Ab7X0>.

Для приміток:

Авторка вправи: Вікторія Романюк

ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

Навчальні матеріали розроблені в межах проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», що виконують міжнародна організація IREX та її українські партнери: МБФ «Академія української преси» і StopFake, за сприяння Міністерства освіти і науки України і підтримки Державного департаменту США та Міністерства закордонних справ і справ Співдружності націй Великої Британії.